

Kronika

III međunarodni kongres rusista u Varšavi

Međunarodno udruženje nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJaL¹), osnovano 1967. godine u Parizu, okuplja u svom sastavu oko 100 rusističkih i slavističkih društava iz gotovo 50 zemalja svijeta. Aktivnost se MAPRJaLa, prema statutu udruženja, odvija u trogodišnjim ciklusima. U planu znanstvenog i stručnog rada za svaki se od njih ističu glavne, najaktualnije teme kojima se u danom razdoblju posvećuje pažnja. Ciklus završava međunarodnim kongresom, na kojem se sumiraju rezultati, izmjenjuju iskustva, donosi plan rada i određuje tematika za naredno trogodišnje razdoblje. U vremenu od 1973. do 1976. godine osnovna je pažnja udruženja bila posvećena temi »Znanstveni temelji i praksa nastave ruskog jezika i književnosti«. Pod tim je nazivom u Varšavi od 23. do 28. kolovoza 1976. održan III kongres MAPRJaLa.

Rad kongresa odvijao se na plenarnim zasjedanjima i u sekcijama.

Na plenarnim zasjedanjima zapaženi su referati V. Kostomarova (SSSR) — »Tendencije razvoja suvremenog ruskog jezika«; N. Šanskog (SSSR) — »Ruska lingvodidaktika i lingvistika«.

U okviru 10 sekcija kongresa pročitano je oko 800 referata i saopćenja, teme kojih odražavaju raznovrsne interese rusista različitih zemalja. U prve četiri sekcije raspravljalo se o lingvističkim, psihološkim (psiholingvističkim), kulturološkim i književnim temeljima nastave ruskog jezika i književnosti, a slijedeće četiri bile su posvećene problemima praktične primjene rezultata znanstvenih disciplina — lingvistike, psiholingvistike, kulturologije² i znanosti o književnosti u nastavi ruskog jezika u školama, u predavanju jezika filolozima-rusistima, stručnjacima-nefilolozima, kao i na tečajevima jezika i u kružocima. Izdvojena je sekcija koja obuhvaća opća pitanja metodike nastave ruskog jezi-

ka i primjene tehničkih nastavnih sredstava te sekcija u kojoj je razmatrana teorija nastave ruske i sovjetske književnosti.

U sekcijama se, uz ostalo, raspravljalo o nekim ključnim problemima nastave ruskog jezika, kao što su: intenzifikacija nastavnog procesa, kontrastivni opis jezika u nastavne svrhe, nastava jezika s lingvokulturološkog gledišta, primjena književnih tekstova u nastavi i njihova adaptacija, ostvarivanje komunikativnih ciljeva učenja jezika, određivanje etapa u nastavi, stjecanje vještina i navika u različitim vidovima jezične djelatnosti, teorija i metodika sastavljanja udžbenika, sastavljanje stručnih rječnika, usvajanje terminološkog leksika i naučnog stila. Vrlo živa diskusija vodila se u 10. sekciji, gdje su se sukobljavala različita mišljenja o nastavi ruske sovjetske književnosti, o interpretiranju nekih književnih pojava i o njihovu prikazivanju u postojećim udžbenicima.

Na kongresu su s referatima i saopćenjima nastupili i naši rusisti iz Beograda, Ljubljane, Prištine, Sarajeva, Skopja, Zadra i Zagreba.

Kao dopuna i ilustracija problema razmatranih na zasjedanjima otvorena je u okviru kongresa izložba koja je demonstrirala dostignuća zemalja-učesnica u nastavi ruskog jezika uz primjenu suvremenih nastavnih sredstava.

Kako vidimo, program kongresa obuhvatio je sve aspekte mnogostranog procesa nastave i učenja jezika. Pročitani referati i saopćenja pokazali su sadašnje stanje, dostignuća i aktualne potrebe unapređivanja pojedinih područja teorije i prakse nastave ruskog jezika i književnosti u svijetu. U tom je smislu varšavski kongres istakao niz vrijednih naučnih ideja.

Slijedeći kongres MAPRJaLa na temu »Teorija i praksa nastave ruskog jezika i književnosti. Uloga nastavnika u nastavnom procesu« održat će se za tri godine u Berlinu.

M. B.

Projekt Itals

Radi se o široko zasnovanom kontrastivnom projektu što ga organizira »Centar za primijenjenu lingvistiku i didaktiku jezika« (C.L.A.D.I.L.) sa sjedištem u sjevernotalijanskom gradu Brescia, kojeg je direktor dr Giovanni Freddi, profesor didaktike modernih

¹ МАПРЯЛ — Международная ассоциация преподавателей русского языка и литературы

² Termin страноведение označava u ruskom jeziku novu (primijenjenu) disciplinu koja se bavi proučavanjem zemlje i kulture naroda čiji se jezik uči.

jezika na Sveučilištu u Veneciji. Prof. Freddi je i autor vrlo cijenjenih priručnika iz svoje struke, od kojih treba napose istaknuti knjigu »Metodologia e didattica delle lingue straniere«, Minerva Italica, 1975, 420 str.

Centar Cladil osnovan je krajem šezdesetih godina i postavio je sebi za cilj da u Italiji širi interes za učenje stranih jezika. U tu je svrhu objavio već cijeli niz didaktičkih priručnika s područja primijenjene lingvističke, iz pera poznatih talijanskih i drugih stručnjaka kao što su Titone, Francescato, Freddi, Ferretti, Fourquet, Lado, Vandentrath i dr. Od 1973. g. Centar publicira i vlastiti časopis »Lingua e civiltà«. Časopis izlazi tri puta godišnje, a donosi aktualne članke iz područja didaktike i metodike stranih jezika.

Kontrastivni projekt Itals najnovija je inicijativa toga Centra. Njime se žele postići tri cilja: 1. promicati širenje talijanskog jezika i kulture u drugim zemljama; 2. jačati općenito interes za učenje stranih jezika u Italiji; 3. pružiti talijanskim radnicima koji su na radu u raznim evropskim državama podlogu za profesionalnu kvalifikaciju, kao i socijalno-ekonomsku i kulturnu integraciju.

Projektom su obuhvaćeni: engleski, francuski, njemački i španjolski. Oni se obrađuju kontrastivno, polazeći od talijanske osnove. Istražuju se područja mogućih interferencija na fonološkom, morfosintaktičkom i leksičkom nivou. Priprema se i didaktičko gradivo "ad hoc" za potrebe talijanskih korisnika. Paralelno s tim radovima priprema se izradba specijaliziranih tečajeva talijanskog jezika za pripadnike navedenih četiriju jezičkih skupina.

Ambiciozni pothvat Itals zahtijevat će sigurno dugogodišnje napore, kao i znatna financijska sredstva. Treba stoga poželjeti direktoru projekta Freddiju da uspije sakupiti i organizirati dovoljan broj suradnika koji će pod njegovim vodstvom u razumnom vremenskom roku moći realizirati taj veliki plan.

J. J.

Proslava 15-godišnjice Instituta za lingvistiku

Institut za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu proslavio je 26.

3. 1976. 15-godišnjicu osnutka svečanom sjednicom, kojoj je, među ostalim gostima, prisustvovao rektor Sveučilišta u Zagrebu, te predstavnici filoloških institucija iz Zadra, Beograda i Zagreba. U pozdravnim govorima, uz dobre želje za daljnji razvitak ove mlade institucije, izrečeno je i mnogo riječi priznanja za njezin uspješan 15-godišnji rad. O znanstvenom radu Instituta, kao i o rezultatima tog rada govorio je na proslavi dugogodišnji direktor i jedan od osnivača Instituta, prof. dr. Rudolf FILIPOVIĆ, čovjek koji je velik dio svoje energije uložio u rad ove ustanove, ne samo kao voditelj nekih znanstvenih projekata već i kao inicijator i organizator mnogih ideja i planova. Njegov radni optimizam bio je često jezgro onog entuzijazma njegovih suradnika i kolega koji je pridonio da postignutim rezultatima Institut uživa ugled u jugoslavenskim i svjetskim lingvističkim krugovima. Prof. Filipović je u svom referatu govorio i o počecima znanstvene aktivnosti Instituta, koji je osnovan na inicijativu grupe profesora Filozofskog fakulteta u Zagrebu, potaknutih željom da znanstveni rad na jezičnim katedrama Filozofskog fakulteta objedine u jednoj ustanovi koja bi taj rad koordinirala i realizirala u znanstvenim projektima. Na njihov prijedlog Vijeće Filozofskog fakulteta donijelo je odluku o osnivanju Instituta, a Savjet Filozofskog fakulteta potvrdio je tu odluku 16. 12. 1960. Toj je mladoj ustanovi dano u zadatak da razvija suvremene lingvističke metode u pružavanju naših i stranih jezika, da obrađuje problematiku opće i poredbene lingvistike, da proučava odnose naših i stranih jezika, da osposobljava znanstvene kadrove, te da lingvističkim pristupom unapređuje nastavu naših i stranih jezika. U Institutu se dosad radilo na petnaest projekata, od kojih neki ulaze u krug kontrastivnog istraživanja stranih jezika prema hrvatskosrpskom, neki pripadaju leksičkoj obradi podataka našeg i stranih jezika, dok se neki bave istraživanjem hrvatskosrpskog jezika.

U povodu proslave štampan je i prvi broj *Biltena Instituta za lingvistiku*, kojim je nastavljena već započeta izdavačka djelatnost Instituta, dosada usmjerena tek na tiskanje povremenih publikacija pojedinih projekata, te na suizdavanje časopisa *Suvremena lingvistika*. U *Biltenu* će

se objavljivati rezultati rada i izvještavati znanstvena javnost o radu Instituta kao cjeline. Time će Institut dobiti stalno glasilo. Njegovo izdavanje označava prekretnicu, korak u zrelo doba ustanove.

Godinom 1976. Institut ulazi u novo petogodišnje razdoblje, u kojem bi se trebali realizirati neki novi projekti predloženi SIZ-u VII petogodišnjim planom 1976—1980.

D. M.

Ljetni seminari za nastavnike stranih jezika u osnovnim školama SR Hrvatske

I u vrijeme ljetnih praznika 1975. Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja SRH organizirao je za nastavnike stranih jezika dva seminaru u Krku, i to:

1. seminar za nastavnike francuskog jezika od 26. lipnja do 3. srpnja 1975. i
2. ljetnu školu za nastavnike engleskog jezika od 24. kolovoza do 6. rujna 1975.

Na seminaru za nastavnike francuskog jezika sudjelovali su predavači iz Francuske, koji su s našim nastavnicima provodili intenzivne vježbe iz govornog francuskog jezika, fonetike i metodike. Uz strance na seminaru su sudjelovali i neki naši predavači. Tako su u vezi s višezvornim sklopom za francuski jezik nastavnicima održali predavanja uz demonstracije dr Ivana Batušić i prof. Klara Montani s Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

O nekim metodskim problemima u nastavi stranih jezika, napose o provođenju suvremenih testova razumijevanja i govora nastavnicima je održao predavanje prof. Mladen Dolenc, savjetnik za strane jezike.

Budući da je seminar održan u gradu Krku, koji, kao i čitav otok, obiluje značajnim povijesnim spomenicima, održao je prof. Franjo Matejčić, direktor gimnazije »Ivan Žic«, sudionicima seminaru vrlo zanimljivo predavanje o značenju Krka u njegovoj davnoj povijesti i u NOB-i.

Seminar je bio vrlo uspješan i jedina je šteta što mu je prisustvovao vrlo malen broj nastavnika. Tome je djelomično razlog što se francuski jezik predaje tek u neznatnom broju škola u Hrvatskoj.

* * *

Ljetna škola za nastavnike engleskog jezika održana je od 24. kolovoza do 6. rujna 1975. Predavači na seminaru bili su stručnjaci iz Velike Britanije i SAD uz neke naše istaknute stručnjake i metodičare.

Rad seminaru odvijao se po skupinama, u kojima su se pretežno provodile intenzivne jezične vježbe. Zanimljiva plenarna predavanja održao je Patrick Early. Neke su teme njegovih predavanja: »Komunikativni ciljevi u nastavi stranih jezika«, »Nastava vještine pisanja«, »Nastava vještine čitanja« itd.

Kao što sam već spomenuo, na seminaru su sudjelovali i neki naši istaknuti stručnjaci. Dr Vladimir Ivir, profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu, održao je vrlo zanimljivo predavanje iz sociolingvistike, a upoznao je polaznike seminaru i s kontrastivnim projektom, na kome rade stručnjaci na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Dr Mirjana Vilke održala je predavanje iz psiholingvistike, a osim toga vodila je s polaznicima zanimljivu raspravu o raznim metodskim problemima.

Mirjana Jurčić, urednik »Školske knjige«, upozнала je polaznike seminaru s višezvornim sklopom iz engleskog jezika za V razred osnovne škole.

»O odgojnim ciljevima u nastavi stranih jezika« održao je predavanje Mladen Dolenc. Osim toga govorio je i o raznim problemima iz metodike stranih jezika, napose o testovima razumijevanja i govora.

Pažnju slušatelja privuklo je i na tom seminaru zanimljivo izlaganje o Krku prof. Franje Matejčića.

M. D.

Seminar za nastavnike engleskog jezika

Brela, od 18. do 24. IV 1976.

Seminar za nastavnike engleskog jezika potpuno je uspio i po programu, i po predavačima, i po zastupljenosti nastavnika (srednje i visoke škole, jezični centri, instituti, fakulteti) ali i po njihovoj stručnoj spremi.

Činjenica je da nastavnici engleskog jezika prednjače u svim akcijama (ne samo zbog brojčane premoći) već i da su spremno prihvatili načela suvremene reforme i odmah započeli pri-

mjenom u praktičnom radu. Svakako da je tome jedan od razloga i bogata stručna literatura na tom jeziku, ali i masovno učešće u svim akcijama Zavoda (bilo je prijavljeno 100, ali je zbog organizacijskih poteškoća obuhvaćeno 75 nastavnika, a ostali su upućeni na jesenski seminar).

U toku diskusije nakon predavanja i u grupnom radu nastavnici su ne samo otvoreno postavljali svoje probleme već su i zajednički pokušavali naći za njih rješenja. Bilo je očito da je većina već započela praktičnom primjenom suvremene organizacije i da ne postoje dileme u vezi s prihvaćanjem novih smjernica. Predavači i rukovodioci grupnog rada stalno su isticali poznavanje osnova materije koja se obrađivala, a napose su bili impresionirani znanjem jezika i interesom nastavnika za sve novo što je prezentirano.

Očito je da su okupljeni nastavnici kontinuirano djelovali u stručnim aktivima, te se stečenim znanjem potpuno okoristili u nadgradnji, i u toku diskusija nakon teoretskih predavanja, i u radu s autentičnim materijalima.

U toku seminara posebna je pažnja bila posvećena razgovorima:

a) o učeniku kao subjektu nastave i održavanju njegova interesa za učenje (Pit Corder);

b) o suvremenoj organizaciji nastave, a u nadi zadovoljavanja interesa, potreba i mogućnosti učenika i postizavanju boljih rezultata (Gerald Logan);

c) posebno su pak razmatrane sociolingvističke komponente funkcionalnog pristupa u razradi ciljeva i zadataka programa usmjerenja pojedinih profila obrazovanja (Sonia Bičanić).

U svim razgovorima isticale su se prednosti koje imamo pred ostalim zemljama svijeta jer gradimo reformu na suvremeno koncipiranim načelima, za koje se drugi tek moraju boriti.

Posljednjeg dana seminara je savjetnik Zavoda A. Kolka u svojem predavanju istaknuo načelo izgrađivanja svestrane ličnosti nastavnika, koji treba da upozna i razumije kulturu zemlje čiji se jezik uči, ali i da zna kritički promatrati i uspoređivati fenomene u stranoj i našoj kulturi, snoseći punu odgovornost i za izbor radnih materijala i za njihovu interpretaciju.

Na kraju seminara sumiralo se sve ono što se neposredno može primjeniti u nastavi, a što treba dalje raz-

rađivati i pratiti, pa su u tom smislu doneseni i zaključci.

D. C.

»Veče stranih jezika« u Bjelovaru

U Bjelovaru je 6. V 1976, u okviru rada Proširenog aktiva HFD za strane jezike, u dvorani Društvenog doma održano »Veče stranih jezika«.

U programu su sudjelovali učenici Srednjoškolskog centra Đurđevac, Osnovne škole »Stevo Sabić«, Bjelovar, i Gimnazije Bjelovar. U programu, koji je trajao oko dva sata, bili su zastupani svi jezici koji se u tim školama uče, tj. njemački, ruski, francuski i engleski.

U bogatom i raznovrsnom programu između ostalog je izveden izbor iz njemačke romantičarske lirike, recitirani su stihovi Jesenjina, Preverta i Baudelairea. Posebno su toplo primljeni skečevi »Never on Wednesday« i »Beim Arzt«, a raspoloženju su pridonijele i točke s muzičkom pratnjom.

Premda u priredbi nisu mogli sudjelovati svi koji su željeli, ona je bila odličan poticaj za još bolje učenje stranih jezika. Ujedno je dogovoreno da će se takve priredbe održavati nekoliko puta godišnje te da će se slijedeće godine poraditi na osnivanju Kluba stranih jezika, u kome bi svatko mogao naći svoje mjesto prema potrebama i afinitetu. Ova je priredba ujedno bila i doprinos proslavi Dana mladosti.

Z. Š.

Prikazi knjiga

Radmila Đorđević

Kultura kao faktor u nastavi engleskog jezika kao stranog

Izdavačko-informativni centar studenata (ICS), Beograd, str. 146.

Donedavna je težište nastave stranih jezika bilo na svladavanju jezičke građe stranog jezika, uzete u najužem

smislu, kultura (CL₂) nije bila deo te nastave. S razvojem sociolingvistike, uz sav uticaj izvesnih disciplina, kao što je antropologija, danas se smatra da svaki jezički kurs mora obuhvatiti na jedan ili drugi način, u većem ili manjem stepenu, i elemente kulture naroda kojeg se jezik studira.

No koliko god postojala opšta saglasnost nastavnika o potrebi predavanja kulture¹, pisci udžbenika još uvek ne prilaze dovoljno sistematski iznetim podacima, često jednostrano posmatranim, bez sugestija nastavniku kako da priđe prezentiranju elemenata kulture. Nastavnik je uglavnom ostavljen sam sebi, on treba da odluči kako će predavati kulturu, što će uneti u nastavu u kome trenutku itd. Slično je i s nastavnim programima. U njima se samo govori da učenike treba upoznati s velikim dostignućima stranog naroda čiji jezik se uči, s njegovim doprinosom čovečanstvu itd.

Jedan od mogućih faktora koji uslovljavaju zapostavljenost nastave kulture u okviru stranih jezika jest nerazvijenost teorije i metodike nastave kulture. Koliko god bila kultura važna kao činilac u nastavi stranih jezika, koliko god postojala saglasnost o neophodnosti njenog uključivanja u nastavu jezika (L₂), u ogromnoj literaturi o nastavi stranih jezika (u svetu) ima relativno malo priloga o tome kako predavati kulturu stranog jezika. Kod nas je bilo samo nekoliko priloga iz te oblasti, pa je stoga bar donekle razumljivo zašto se tom savremenom aspektu nastave stranih jezika ne poklanja dovoljno pažnje.²

Knjiga Radmile Đorđević, KULTURA KAO FAKTOR U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA KAO STRANOG prva je te vrste kod nas. Knjiga predstavlja prerađen magistarski rad odobren na beogradskom Univerzitetu, Filološkom fakultetu, smer primenjena lingvistika, 1970. godine. Ovde možemo napome-

nuti i to da je ovo bio prvi odbranjeni magistarski rad iz oblasti primenjene lingvistike na Filološkom fakultetu.

Osim Predgovora, Uvoda, prilično obimne Bibliografije i detaljnog predmetnog Registra, knjiga ima sedam poglavlja.

Autor počinje prvo poglavlje problemom definisanja kulture te uvodi čitaoca u razna tumačenja termina »kultura«. Ukazuje ne samo na različite definicije, već i na razlike između značenja reči kultura u srpsko-hrvatskom i engleskom jeziku i zaključuje da su za nastavnika stranog jezika važna dva značenja, ono koje mu daju antropolozi, kratko rečeno »način života jednog naroda«; i literarno ili humanitarno, »... koje obuhvata određeni broj vrednosti, nadgradnju društva, kao što su literatura, muzika, slikarstvo« (str. 23). Kulturu kao činilaca u nastavi jezika autor u svome radu uzima u značenju: »način života, ponašanja i mišljenja, shvatanja vrednosti i konvencije koje su u tom društvu stvorene« (str. 24).

U drugom poglavlju govori se o povezanosti jezika i kulture pa se daje pregled izučavanja ove veze u lingvistici i antropologiji.³ Posle sažetog pregleda tog odnosa jezika i kulture⁴ autor donosi vema važne i značajne zaključke za nastavnike jezika uopšte, a ne samo za one koji predaju engleski jezik. Najvažniji je onaj da se jezik ne može predavati i naučiti bez poznavanja kulture naroda čiji jezik se predaje.

U odeljku Povezanost jezika i kulture u učenju L², analizira se više aspekata odnosa jezika i kulture, od kojih bismo hteli posebno da istaknemo ono što se govori o tzv. lažnim klišeima (jer do njihova stvaranja veoma lako i često dolazi), tj. o našim pogrešnim i subjektivnim stavovima prema stranom narodu i njegovoj kulturi.

Motivacija je od izuzetnog značenja u nastavi svakog predmeta, pogotovu u stranim jezicima. Da bi se ona održala na neophodnom nivou, nastavnik može

¹ O potrebi učenja kulture naroda čiji jezik se studira postoji opšta saglasnost i među onima koji uče jezik, a ne samo među nastavnicima. Usp. Dimitrijević, N., R. Đorđević, »A Study of the Attitudes and Motivation of Students of English and Russian as Foreign Languages at the University of Belgrade« u Kongressbericht der 5. Jahrestagung der Gesellschaft für angewandte Linguistik GAL, e. v. herausgegeben von G. Nickel, und A. Raasch, 1974, Heidelberg, Julius Groos Verlag.

² Za nastavnike stranih jezika svakako će biti zanimljiv rad M. Ridanovića »Odnos jezika i kulture kao problem u nastavi stranih jezika«, *Živi jezici*, 7. 3-4, 1965.

³ Kao i mnoge druge teorije i ideje o jeziku, i ideja o odnosu jezika i društva potiče iz dalje prošlosti — u ovom slučaju iz 18. i 19. veka. (Humboldt).

⁴ Kod nas se odnedavna počela poklanjati veća pažnja odnosu jezika i kulture, a kao rezultat većeg interesovanja javila se i knjiga, u stvari poseban broj časopisa *Kultura*, posvećen baš odnosu jezika i kulture. Vidi *Kultura* br. 25, 1974, Beograd.

da se koristi elementima kulture i da tako nastavu učini atraktivnijom, širom i, svakako, potpunijom. Ako je jezik vezan za kulturu u kojoj se ostvaruje, onda svaki jezik ima određene specifičnosti uslovljene kulturom, pa je, prema tome, nastava kulture apsolutno neophodna, a značenja određenih reči mogu se shvatiti samo u odnosu s kulturom, a nikako prostim prevodenjem na materinji jezik.

Sljedeća dva poglavlja (Problem nastave kulture u okviru metodike nastave L₂ i Problem nastave kulture u okviru metodologije nastave L₂) posvećena su nastavi kulture u okviru metodike i metodologije nastave stranog jezika. Autor sledi podelu nastave na metodiku i metodologiju koju prave Halidej, Mekintoš i Strevens (Halliday, McIntoch, Strevens) pa, prema tome, pošto je analizirao više elemenata metodike, autor zaključuje: nastavni program morao bi jasno da odredi mesto kulture u nastavi jezika; kontrastivna analiza može pružiti korisne podatke u oblasti selekcije i gradiranja nastavnog materijala; pisci udžbenika morali bi obratiti posebnu pažnju tom aspektu nastavnog materijala (elementima kulture); rečeni elementi treba da nađu svoje mesto i u testovima L₂.

Dok se u oblasti metodike može s više pouzdanja govoriti o tome što bi trebalo raditi i kako, u metodologiji to nije moguće. Suviše mnogo faktora utiče na metodologiju rada i autor oprezno zaključuje da će metodologija rada u nastavi elemenata kulture zavisiti od više faktora kao, na primer, od cilja učenja, dobi učenika, nivoa njegova znanja jezika itd. U ovom poglavlju autor predlaže više metodoloških pristupa koji se mogu koristiti na četiri nivoa, a to su: predškolski, osnovnoškolski, srednjoškolski i visokoškolski. Prema tome, analizuju se razne metodologije rada, kao što su uključivanje pesmica karakterističnih za jedan uzrast i s odgovarajućim elementima kulture, pisanje pisama, pozdravi, (jezički) načini komuniciranja ljudi itd.

Šteta je što ovaj deo knjige nije detaljniji jer bi on bio nastavnicima najkorisniji. No to je bio magistarski rad, gde je težište bilo na teoriji. Možemo se nadati da će se javiti i neki obimniji rad s detaljnije razrađenim nastavnim tehnikama i metodološkim uputstvima.

U Dodatku pisac je dao primere i ilustrovao neke tehnike predavanja ele-

menata kulture, koji su po autorovim rečima preuzeti iz stranih izvora, što ni malo ne smeta čitaocu. Primeri se sastoje od pesmica, zagonetaka, dijaloga, štiva o kulturi, konvencija u pisanju itd. Da su dodata i malo detaljnija uputstva kako će se i kada uneti izneti materijal, ovo poglavlje, ma kako kratko, bilo bi još korisnije. Šteta je što izvesni aspekti kulture o kojima se govori nisu ilustrovani crtežima ili, još bolje, fotografijama; možda su ovi poslednji izostavljeni iz tzv. tehničkih razloga, jer bi to svakako poskupelo knjigu, ali bi se povećanje cene isplatilo. Tako se, na primer, mogla pokazati neka engleska farma ili selo koji se znatno razlikuju od našeg sela i seoskog imanja, a što predstavlja deo života naroda čiji jezik se uči.

Knjiga Radmile Dorđević s teorijskih osnova govori o praktičnim aspektima nastave. Obično se autori zadržavaju samo na jednom ili na drugom. Utoliko je korist od ove knjige veća. Uzevši u obzir obim knjige, 146 stranica veoma malog, džepnog formata, složenost predmeta i ambiciozni plan — da se iznesu osnovi teorije odnosa jezika i kulture i da se pokaže kako se taj odnos mora primeniti u nastavi, sva izneta građa morala se dati u veoma sažetom obliku, gotovo u obliku rezimea, uz koja su date brojne reference na stranu literaturu, mahom englesku i američku. To nije slabost knjige, već njena osobenost, verovatno neizbežna, jer je prva te vrste kod nas i tek sada možemo očekivati obimnije studije, posvećene samo pojedinim aspektima ovog veoma važnog dela nastave jezik i kultura.

Sada, kad se provodi reforma školstva, kad se pripremaju novi nastavni programi, treba ukazati na važnost i mogućnosti koje pruža ova knjiga Radmile Dorđević. Pored toga uvereni smo da će knjiga KULTURA KAO FAKTOR U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA KAO STRANOG biti od velike koristi ne samo nastavnicima engleskog jezika već i nastavnicima svih stranih jezika.⁵

Slobodanka ĐOLIĆ

⁵ V. i članak R. Dorđević, *Anglistička lingvistika i nastava engleskog jezika*. »Strani jezici« III, 4 (1974), str. 249—257.

Mirjana Prica-Soretić

Metodski osnovi jezičkih vežbi u postojećim udžbenicima engleskog jezika za osnovnu školu na srpskohrvatskom jezičkom području

(Institut za pedagoška istraživanja, Naučna knjiga, Beograd, 1974)

Sa ciljem da se doprinese uspešnoj nastavi engleskog jezika, posebno u osnovnoj školi, autor Mirjana Prica-Soretić u svojoj knjizi daje prvi sistematski teorijski prikaz jezičkih vježbi kod nas, zasnovan na metodskim principima i lingvističkim i psihološkim osnovama. Pored teorijske analize jezičkih vježbi, njihova izbora, izrade i pripreme, data je i analiza jezičkih vežbi u postojećim udžbenicima engleskog jezika za osnovnu školu. Knjiga je tako podeljena na dva dela, i to na teorijski deo i na praktični deo. U prvom delu autor iscrpno govori o jezičkim vežbama uopšte — o mestu jezičkih vežbi u učenju stranog jezika, o lingvističkim, metodskim i psihološkim osnovama jezičkih vežbi, o njihovim karakteristikama, izradi, tehnici izvođenja, kao i o njihovu značenju i vrednosti. Ukazuje se na razlike između mehaničke vežbe (drill) i jezičke vežbe (exercise). Prikazani su primeri vežbi za svaki nivo (fonološki, gramatički, leksički), kao i primeri vežbi za razvijanje jezičkih sposobnosti (slušanja i razumevanja, govora, čitanja i pisanja).

U drugom delu knjige izvršena je kvantitativna i delimično kvalitativna analiza jezičkih vežbi u postojećim udžbenicima za osnovnu školu, na osnovu kojih se dolazi do kritičke evaluacije obrađenih udžbenika. Za svoja ispitivanja autor je izabrao tri serije udžbenika engleskog jezika od V do VIII razreda osnovne škole koji su u upotrebi na srpskohrvatskom jezičkom području.

Prvu seriju čine udžbenici Desanke Petković, i to *Udžbenik engleskog jezika* za V, VI, VII i VIII razred osnovne škole (Beograd, Zavod za izdavanje udžbenika SRS, 1960).

Drugu seriju čine udžbenici Oktavije Gerčan i Blanke Brozović:

Oktavija Gerčan, *We Learn English*, 1, Početnica engleskog jezika za V razred osnovne škole (Zagreb, Školska knjiga, 1968)

Blanka Brozović, *We Learn English* 2, Vježbenica engleskog jezika za VI razred osnovne škole (Zagreb, Školska knjiga, 1968)

Blanka Brozović, *We Learn English* 3, Vježbenica engleskog jezika za VII razred osnovne škole (Zagreb, Školska knjiga, 1967)

Blanka Brozović i Oktavija Gerčan, *We Learn English* 4, Vježbenica engleskog jezika za VIII razred osnovne škole, (Zagreb, Školska knjiga, 1968).

Treću seriju udžbenika čine udžbenici Vere Stojanović i Mariole Đunio-Živanović:

Engleski jezik za V, VI, VII i VIII razred osnovne škole po metodi Instituta za strane jezike u Beogradu (Beograd, Zavod za izdavanje udžbenika SRS, 1964).

Prilikom vrednovanja vežbi autor je vodio brigu o njihovoj raznovrsnosti i broju, obuhvatanju svih elemenata jezika i jezičkih sposobnosti, dobi učenika, savremenim principima u nastavi, kao i o zanimljivosti samih vežbi za učenike.

U kvantitativnoj analizi svakog pojednog udžbenika meren je ukupan broj vežbi, vrste i distribucija, kao i njihova namena za uvežbavanje jezičkih nivoa i jezičkih sposobnosti.

Iz veoma detaljne analize pozitivnih i negativnih rezultata vrednovanja jezičkih vežbi obrađenih udžbenika izdvojili smo dva opšta zapažanja. Prvo, preovlađivanje *standardnog registra* vežbi u kojima pitanja i odgovori zauzimaju najprominentnije mesto. Ta konstatacija upozorava na potrebu raznovrsnosti i većeg prilagođavanja vežbi dobi i znanju učenika. Jednoličnost vežbi, kao i ustaljen odnos broja vežbi i njihovih vrsta utiču na pojavu nezainteresiranosti kod učenika. Stoga je nužno, ističe autor, odgovarajuće numeriranje u korelativnim odnosima broja vežbi i njihovih vrsta prema dobi i znanju.

Drugo, zapaža se izvesna *parcijalnost* udžbenika u pogledu zastupljenosti jezičnih elemenata i jezičkih sposobnosti. Odnosno, dok su neki jezički elementi i jezičke sposobnosti predviđene u vežbanjima, drugi ne nalaze svoje mesto. Nije zastupljen, na primer, fonološki nivo, a u pogledu vežbi za razvijanje jezičkih sposobnosti izostaju vežbe za razvijanje sposobnosti slušanja i razumevanja.

Ta parcijalna zastupljenost ili nezastupljenost određenih vežbi otežava

učenje stranih jezika, jer znanje jezika predstavlja jezičku celokupnost, a ne znanje pojedinih delova jezika.

Knjiga »Metodski osnovi jezičkih vežbi u postojećim udžbenicima engleskog jezika za osnovnu školu na srpskohrvatskom jezičkom području« značajan je doprinos u oblasti stručne literature kod nas kao prvi rad koji pruža i piscu udžbenika i nastavniku koji u nastavnom procesu sam vrši adaptaciju materijala iz udžbenika prema onome što želi da postigne u razredu, ne samo teorijsku analizu funkcije jezičkih vežbi pri učenju stranog jezika već i raznovrsne i obilate primere mehaničkih i jezičkih vežbi koji mogu poslužiti kao modeli za izradu brojnih vežbanja za razvijanje govorne sposobnosti i jezičkog znanja učenika.

Knjiga sadrži iscrpnu bibliografiju.

Gordana Grba

Franka Rossi-Hace i Elisa Zaina

L'italiano per Lei — Corso audiovisivo, I/II

Narodno sveučilište grada Zagreba — Institut za strane jezike

U nizu udžbenika što ih posljednjih godina izdaje zaslužni Institut za strane jezike Narodnog sveučilišta u Zagrebu izašlo je god. 1975. drugo izdanje ovog djela, koje je prigodom svoje prve pojave (I, 1973, II, 1974) pobudilo opravdano zanimanje s obzirom na novost koncepcije, suvremenost metodijske impostacije i zanimljivost svoga sadržaja.

Obadviije knjige ovog udžbenika građene su analogno: prvi dio knjige sadržava lekcije s uvodnim štivom (i to 18 u prvoj knjizi, a 15 u drugoj). Iza tog štiva, registriranog u dijaloškom obliku, slijedi niz različito koncipiranih vježbi, a u drugom dijelu knjige još i gramatički dodaci za pojedine lekcije, gdje su elementi iz gramatike prikazani na ležeran način, uvijek s mnogo praktičnih primjera za neposrednu upotrebu.

Uz udžbenike postoji dodatni materijal: priručnik za učenika, magnetofonska kazeta za oba dijela, na kojoj su snimljeni tekstovi lekcija iz udžbenika, i magnetofonske vrpce također sadržavaju snimljene tekstove. Time se *L'italiano per Lei* uklapa u dobro

zamišljenu seriju priručnika za učenje četiriju velikih evropskih jezika (njemačkog, engleskog, francuskog i talijanskog), serije što je izdaje spomenuti Institut, a koje su sve praćene analognim tehničkim pomagalima. U potrebu vrpce povećana je efikasnost nastavnog procesa jer je polaznicima tečaja pružena mogućnost da kod kuće vježbaju živi govor, ponavljajući glasno snimljeni tekst. Na taj se način može opravdati donekle i činjenica da je fonološki nivo u ovom talijanskom udžbeniku tako skromno zastupljen. Mogli bismo općenito primijetiti da udžbenici toga tipa zahtijevaju posebnu tehniku obrade i s obzirom na stupnjevanje gramatičke građe i u pogledu sadržaja pojedinih štiva, jer ti su udžbenici namijenjeni polaznicima različite dobi i različitog obrazovanja. Stoga se ovdje ne mogu primijeniti ona načela moderne didaktičke metodologije prema kojima nije dopuštena primjena istih modela s učenicima raznih dobi i predznanja. Taj problem, koji bi inače mogao izgledati gotovo nerješiv, naše su autorice ipak uspjele povoljno riješiti time što su gradivo stupnjevale vrlo oprezno i što su u svoj udžbenik unijele razgovore i štiva koja na živ način obrađuju realne situacije iz svakodnevnog života te ujedno svojim sadržajem upućuju u upoznavanje zemlje, u ovom slučaju Italije.

U predgovoru prvoj knjizi autorice ističu: »Ukinuta je svaka najava obrade gramatičkih jedinica u tradicionalnom smislu.« Takvom stavu ne može biti prigovora kad se radi o početnici, osobito kad je u pitanju mješovit sastav učenika s različitim školskom spremom. No kad se na kraju prve knjige daju neki elementi iz područja grafije i izgovora, začuđuje što, na primjer, među diagramima nisu navedeni *ai* (giorno) i *gn* (bagno) i što se uopće ne spominju poluvokali *ʔ*, *u*. Smatramo da je ovo posljednje prilično važno za naše ljude, koji će inače *piano* izgovarati kao *pi-ano*, a *su-ono* kao *su-ono*. Istina je da za to postoje i nastavnici, a postoje i vrpce, no ipak smatramo da su ovdje potrebna i tiskana upozorenja i tumačenja. Radi se o pitanju koje ulazi u područje kontrastivne fonologije, a kad već govorimo o kontrastivnosti, važno je da udžbenici za strance već od početka pojačaju broj vježbi za svladavanje onih područja stranog jezika u kojima

desimetrije prema materinskom jeziku učenika dolaze do jačeg izražaja. Poznato je, naime, da je materinski jezik usađen u svijest učenika kao čvrsto određen jezični sustav, koji stalno utječe na formiranje izraza na stranom jeziku. Ta se pojava odražava ponajviše na sintaktičkom području. Ovamo spada i red riječi. Stoga je već u početnom stadiju potrebno da se pojačaju vježbe o položaju atributivnog pridjeva, koji u našem jeziku prethodi imenici, dok joj u talijanskom uglavnom slijedi (npr. važna vijest — una notizia importante). I upotreba člana zaslužuje već u početku opširniju vježbovu obradu (bez ulaženja u pravila koja se ipak mogu tu i tamo natuknuti). I u kasnijim stupnjevima nastavnog procesa pojaviti će se potreba da se intenzivnije vježbovu obradu područja jačih desimetrija kao npr. pasiv, glagolske i imenske reakcije uopće, upotreba načina i drugo.

Mogli smo svakako utvrditi da je u oba dijela ovoga udžbenika stupnjevanje vježbi provedeno znalački. Samo na rijetkim mjestima činilo nam se da možemo naći prilike za prigrvor. Izgleda nam, na primjer, da je prva supstitucijska vježba na str. 20 prvoga dijela nejasno formulirana, a vježba na str. 93. drugog dijela izgleda nam previše elementarnom za taj stupanj nastave; no to su sitnice prema velikom mnoštvu vrlo uspjelih ostalih vježbi. Ipak ostaje pitanje jesu li supstitucijske vježbe koje nalazimo u ovom udžbeniku, a sistem kojih je veoma raširen na angloameričkom jezičnom području, jesu li, dakle, vježbe toga tipa najprikladnije i kad se radi o nastavi talijanskog jezika.

Mi danas raspoložemo dobrim čestotnim rječnicima talijanskog jezika ali ne još i frazeološkim rječnicima čestotnog tipa. Stoga su, govoreći općenito, autori priručnika za nastavu talijanskog jezika prepušteni da sami provedu izbor fraza i sintaktičkih struktura koje se najčešće pojavljuju u govornom jeziku. Tim su putem vlastitog odabiranja morale početi i autorice ovoga udžbenika i čini nam se da su zadatak uspješno riješile. Preostalo bi da se njihov frazeološki izbor odrazi i u popisu riječi na kraju svake lekcije, kao i u rječniku na kraju knjige.

Naš završni sud mogao bi glasiti da ovaj moderno koncipirani udžbenik *L'italiano per Lei* predstavlja velik napredak na području priručnika nami-

jenjenih za ovaj stupanj nastave. Većim naglašavanjem elemenata iz područja kontrastivnog taj će se udžbenik moći usavršiti i dalje i sve više prilagoditi specifičnim zahtjevima naših domaćih korisnika.

Josip Jernej

Montani—Batušić:

Višeizvorni sklop — Parlez comme nous — niveau A i B

Već je drugu školsku godinu u upotrebi izvanredni višeizvorni sklop za učenje francuskog jezika u IV razredu osnovne škole: »Parlez comme nous« —niveau A. Ove je školske godine izašao i »Parlez comme nous« —niveau B za V razred osnovne škole, kao njegov prirodni nastavak, ponovo uz likovnu prezentaciju akademskog slika- ra Ivana Švertaseka i uz suradnju s autoricom Yvonne Vrhovac za radnu bilježnicu.

Ovi materijali sadrže: knjige za učenike, odzvučeni tekst na magnetofonskoj vrpci, diafilmove identične slikama iz udžbenika, figurice za magnetograf ili flanelograf, po dvije lutke tipa »guignol«, posebno tiskani tekst svega što je snimljeno na magnetofonsku vrpcu i priručnik za nastavnike za svaki stupanj. Za V razred (niveau B) postoje još kartice sa slovima i riječima za rad s magnetografom (flanelografom) i radna bilježnica za učenike.

Udžbenik za IV razred je zapravo privlačna slikovnica, u kojoj je oko 200 najfrekventnijih riječi iz osnovnog francuskog rječnika raspodijeljeno u 18 lekcija i prezentirano u dijalo- zima iz suvremenog razgovornog jezika.

U udžbeniku za V razred (niveau B) je prvih 6 lekcija prikazano samo u slikama, a u ostalih 12 se učenici susreću i s pisanim tekstom. Na ovom stupnju imaju još u svojim knjigama i 3 male scene u slikama bez riječi, koje im služe za kreativno i samostalno baratanje stečenim znanjem. Rječnik ove knjige sadržava oko 260 riječi u osnovnim strukturama francuskog govornog jezika.

Oba udžbenika sadržavaju i vrlo funkcionalne dodatke od po nekoliko dječjih pjesmica i brojalica.

Sadržajno i tematski lekcije potpuno odgovaraju zahtjevima nastave francuskog jezika u četvrtom i petom razredu osnovne škole u SRH.

Tematske cjeline prezentirane su dijaloški, duhovito, u vedroj atmosferi iz najneposrednijeg doživljajnog poručja djece te dobi. Odnose se na suvremeni život vršnjaka u obitelji, školi, igri, prometu, a zanimljivi su i funkcionalni s obzirom na strukturano i leksicko bogatstvo.

Tako je već u prvoj lekciji slikovnice za 1V razred veoma dobro odabrana, baš za početak, tema o prelaznoj ulici uz prometnika i prometne znakove, što je, svakako, jedna od najbitnijih životnih situacija djece našeg stoljeća. Tu je odmah i veoma vješto upovrijeđeno intonativno pitanje u prvom uvježbavanju teksta i tako je omogućena ziva konverzacija na samom početku rada.

U udzbeniku za peti razred (niveau B) nalazi se niz primjera koji predstavljaju novost u prezentiranju onog leksickog materijala koji se dosad često svodio na puko naprajanje. Tako u 12. lekciji ovog udzbenika — Au piquet — djeca nauče rječnik škole i nazive školskog pribora igrajući se škole. U inventivno sastavljenom i duhovitom 16. vježbi — On ne voit pas les oreilles — dosadašnje uobičajeno opisivanje radnji oko svakodnevnog jutarnjeg uređivanja zamijenjeno je duhovitim tekstom, primjerenim dobi, s vještijim korištenjem djeci dobro poznatog izvlačenja od dužnosti. Uz još jednu »urednu« mačku djeca veoma lako svladavaju francusku pronominalnu konjugaciju. Isto je tako vječni »problem« u poučavanju francuskog jezika — partitivni član i partitivno »de« odjenuk aktualnim i modernim tekstom u 15. lekciji — Au supermarché — koji je prikladan za velik broj varijanti uvježbavanja, što je neophodno za usvajanje te teške gramatičke strukture.

To su samo neki primjeri vješto prezentiranog gradiva. I ostali sadržaji izneseni su vrlo atraktivno i djeca ih prihvaćaju s velikim oduševljenjem.

Nenametljivo, ali u dovoljnoj mjeri za ovu dob, provlače se kroz sadržaje kratka upućivanja učenika u običaje i civilizaciju zemlje čiji jezik uče. Likovi su uvjerljivi i bliski u postupcima svoj djeci te dobi, bez idealiziranja bilo u njihovoj karakterizaciji, bilo u prikazu života u Francuskoj.

Evidentno je da su ovi materijali plod studioznog rada na bazi najsvremenijih načela lingvističkih znanosti, moderne metodike i dobrog poznavanja nastave francuskog jezika.

Crteži u udzbenicima adekvatan su odraz atmosfere u djeci pristupačnog srup-tehnicu. Likovi odgovaraju karakterima pojedinih protagonista. Slike su koloristički efektno riješene, ali diskretno, i ne odvlače pažnju učenika s osnovnog problema — učenja jezika.

Uz privlačan udzbenik — slikovnicu i dijagram, pažnju učenika privlače i dobro izvedene snimke na magnetionskim vrpcama. To su glasovi izvornin govornika francuskog jezika, dobro su usklađeni prema ulogama, a posebno su simpatični dječji glasovi, koji pojačavaju realnost doživljaja. Osim teksta snimljenog u dvije verzije — »brzoj«, bez pauza, i »sporoj«, s pauzama za ponavljanje, snimljene su i male transformacije teksta za uvježbavanje i, što je veoma važno, diktati. Pojedine cjeline praktično su odvojene muzičkim signalima. Kako velik broj lekcija u oba udzbenika sadržava niz stinova pjevanih na poznate melodije francuskin dječjih pjesama, snimke na magnetofonskoj vrpici olakšavaju brzo učenje tih vrlo popularnih melodija.

Neobično je zanimljiv i potpuno nov način prelaska s vizualno-auralno-oralnog pristupa jeziku na pisani tekst.

Autorice su pošle od dobro poznatih činjenica o teskoćama francuske ortografije koje zadaju probleme i francuskoj djeci u opismenivanju u materinjem jeziku. Smatraju da je moguće očekivati od naše djece da već na kraju prve godine učenja sve što su auditivno usvojila nauče i pisati. Zato se u slijedećim vježbama čita i piše samo ono što je posebno za takav rad i pripremljeno u kratkim misaonim cjelinama, u kojima se rješava samo dio ortografskih problema. Za tu svrhu udzbenik je opremljen jednostavnom kartonskom maskom, koja pokriva tekst ispod slike, da bi učenici svaki sadržaj i nadalje svladavali najprije govorno, a onda prešli na čitanje i pisanje za to predviđenog teksta.

Pristup učenju pismenosti u potpunosti odgovara pristupu učenja govornog jezika. Polazi se od suprotnosti u grafiji i znakovima prema materinjskom jeziku i učenici se postupno uvode u zakonitosti ove veoma teške ortografije.

Priručnik za nastavnike daje o tome iscrpne upute pa se ne može zaboraviti da se pisanje i čitanje uče isključivo u misaonim cjelinama, da se i u tom dijelu nastavnog procesa valja obilato služiti ostalim didaktičkim po-

magalima i da se uz čitanje i pisanje ne smiju zapostaviti ni zvuk i slika. Uz svaku lekciju nalazi se i dostatan broj raznovrsnih vježbi za čitanje i pisanje, korisne napomene za obradu diktata i veoma važne napomene da svaki pismeni zadatak treba najprije usmeno obraditi i usvojiti. U tom novom pristupu učenja pismenosti priručnik je od neprocjenjive važnosti za svakog nastavnika.

I u svim ostalim momentima rada priručnici za oba stupnja (— A i B —) velika su pomoć nastavnicima.

Korisno je ovdje sve, od uvodnih napomena do detaljno objašnjenih svih faza obrade svake metodičke jedinice. Dane su upute za prezentiranje i tumačenje gradiva, za fonetska uvježbavanja raznim vrstama ponavljanja sa zvučnim modelom, za razrade, rekonstrukcije i transpozicije dijaloza, za rad s dijafilmom, s aplikacijama za magnetograf (flanelograf), za rad s lutkama. Naveden je i objašnjen prigodni rječnik, koji je u početnoj fazi tek globalna akvizicija učenika. Uz pojedine vježbe naznačeni su čak i momenti kad će nastavnik moći koristiti pjesmice i brojalice iz dodatnih udžbenika.

Istaknuta su važna pedagoška pravila u poučavanju stranog jezika, kao bodrenje učenika, aktivizacija što većeg broja djece u razredu i korištenje dječjih sposobnosti i sklonosti.

Oba ova priručnika predstavljaju bogatu informativnu rekapitulaciju moderne metodike u nastavi stranog jezika, prema kojoj i najneupućeniji nastavnik može prihvatiti suvremene koncepcije u radu, a onima upućenima može poslužiti kao koristan podsjetnik, ne sputavajući nipošto njihovu slobodu kreativnosti.

Posebno nas zadovoljava činjenica što je u okviru didaktičkog materijala — niveau B₁ i za potrebe nastave francuskog jezika izašla i radna bilježnica, za kojom se već dugo osjeća potreba.

Autorica radne bilježnice Yvonne Vrhovac uskladila je načinom i sadržajem sve vježbe s ostalim materijalom ovog sklopa.

Ova radna bilježnica ispunjena je nizom zanimljivih zadataka, od najjednostavnijih dopunjavanja i dopisivanja do vješto upotrebljenih supstitucijskih tablica, slika, strelica, linija i križaljki, što potiče učeničke kreativne sposobnosti i čini vježbe atraktivnima i korisnima.

Čitav ovaj materijal iz višeizvornih sklopova za četvrti i peti razred os-

novne škole pruža, dakle, mogućnost nastavnicima za uspješno ostvarivanje programa i usavršavanje nastave francuskog jezika, a učenicima će olakšati usvajanje gradiva i postizanje dobrih rezultata.

Valja odati i puno priznanje izdavačkom poduzeću »Školska knjiga«, koje izdavanjem ovog materijala pridonosi unapređivanju nastave francuskog jezika i uz velike napore nastoji osigurati podjednak radni materijal za nastavu svih stranih jezika, podredivši često komercijalne efekte višim ciljevima osuvremenjavanja nastave.

Možemo samo poželjeti da vrijedne autorice, koje već godinama svojim radovima pomažu da kvaliteta poučavanja francuskog jezika stalno napreduje, nailaze i dalje na razumijevanje »Školske knjige« pa da dočekamo i nastavak ove uspjele serije multimedijskog materijala za slijedeće razrede.

Nataša Benini

Mr Tatjana JEREMIĆ i dr Sergio TURCONI:

ITALIJANSKI (1).

Kolarčev Narodni univerzitet 1976, 224 str.

Posljednjih godina uvriježila se kod nas korisna praksa da pojedina narodna sveučilišta, zavodi i drugi specijalizirani centri izdavaju udžbenike stranih jezika za svoje specifične potrebe. Na taj način, uz postojeće udžbenike i priručnike namijenjene redovitim školskim i fakultetskim potrebama, dobivamo priručnike s posebnom fizionomijom priređene za polaznike tečajeva različite dobi i obrazovanja. Takva nastojanja treba pozdraviti jer na svoj način služe osuvremenjavanju nastave s krajnjim ciljem da se ubrza proces usvajanja stranog jezika.

Među takve vrste priručnika spada i ovaj što su ga priredili nastavnici Filološkog fakulteta u Beogradu mr Tatjana Jeremić i dr Sergio Turconi. Taj priručnik predstavlja značajan korak naprijed na području udžbenika za široke slojeve. Građa u njemu podijeljena je na 25 lekcija, od kojih svaka sadrži uvodno štivo, dijaloško ili narativno, popis novih riječi, gramatička objašnjenja i brojne vježbe. Na kraju je dan kratak pregled nekih čestih nepravilnih glagolskih oblika, slijede rješenja vježbi (str. 208—214)

i konačno talijansko-srpskohrvatski rječnik. Pri izboru leksika korišten je čestotni rječnik talijanskog jezika (izd. Garzanti 1972), a uspjeti crteži oživljavaju pojedine lekcije.

Odmah upada u oči bogatstvo i raznolikost vježbi s veoma funkcionalnim dopunjaljkama kao npr. na str. 55 ili 113. Vježbama prethode koncizne upute, a gdje je bilo potrebno, autori su dali i model. Redosljed gramatičkog gradiva odvija se u funkcionalnoj progresiji, a samo gradivo veoma je diskretno dozirano.

Poznato je da se u suvremenoj nastavi stranih jezika sve veća važnost poklanja govornom jeziku. To je i razumljivo kad znamo da je jezik prije svega usmena komunikacija i da pismeni izraz — koliko god bio važan — pripada tek drugoj etapi učenja. U priručniku kao što je ovaj te dvije faze ne daju se, dakako, lučiti, ali se osjeća da su autori dobro shvatili načela suvremene nastave jezika te prema tim kriterijima priredili i štiva i vježbe, dajući prednost dijaloškim oblicima i koristeći se vokabularom i frazeologijom dnevnog života. Dijalozi kao baza svakodnevne komunikacije spontani su i umjereno afektivno obojeni. Raznoliki i zanimljivi narativni tekstovi korisno služe za upoznavanje talijanskog načina života.

Ovaj priručnik nosi na koricama brojku 1, što znači da se predviđaju i nastavnici. Tu će onda trebati jače razviti poglavlja o članu, redu riječi, pasivu, o glagolskim rekcijama i o svim onim strukturama gdje postoje jače desimetrije između oba jezika.

Načelne zamjerke ne mogu se postaviti. Jedino će u slijedećim izdanjima ovog korisnog priručnika trebati tu i tamo izbjeći nejasno formulirane upute za vježbe kao, npr., na str. 47, gdje točkice mogu navesti na kriva rješenja. Korektura sloga izvršena je savjesno te su rijetke štamparske pogreške, kao npr. ona na str. 151, sedmi redak odozgo: *trentatresimo* umjesto ispravnog *trentatreesimo*. Ugodno se doima čitaoca suvremena živa frazeologija iz dnevne konverzacije kao *fare gli straordinari* (raditi prekovremeno) ili *non faccio in tempo a scrivere* (neću stići da napišem) i dr.

Možemo stoga zaključiti da i ovaj priručnik dokazuje kako je kod nas na području nastave stranih jezika posljednjih godina postignut visok domet, čak i po svjetskim mjerilima, i kako u pitanjima modernizacije te na-

stave mnogi naši udžbenici mogu poslužiti kao uzor autorima drugih zemalja.

Josip Jernej

Vijesti

Metodička tribina Sekcije za strane jezike HFD-a

U okviru svoje djelatnosti Sekcija za strane jezike Hrvatskog filološkog društva u Zagrebu organizirala je »Metodičku tribinu« koja okuplja nastavnike srednjih i osnovnih škola. Sastanci Tribine održavaju se jedanput mjesečno — ponedjeljkom u 18 sati u prostorijama »Školske knjige« Masarykova 28. Zadatak je »Metodičke tribine« upoznavanje nastavnika sa suvremenim kretanjima u nastavi stranih jezika, posebno metodikom, unapređivanjem nastavne teorije i prakse kao i razmatranjem aktualnih nastavnih problema. Prema tome je i koncipiran program sastanaka:

a) uvodno teorijsko predavanje (oko 30 min)

b) razrade teorije u praksi osnovne i srednje škole

c) aktualni problemi

Program predavanja za I razdoblje je sljedeći:

21. II 1977. Uloga i mjesto stranih jezika u završnoj fazi srednjeg obrazovanja — predavač: mr Davorica Celmić

21. III 1977. Teorijska osnova suvremenog pristupa nastavi stranih jezika — predavač: dr Mirjana Vilke

18. IV 1977. Oblici rada u nastavi stranih jezika — predavač: Stanka Pavuna

23. V 1977. Principi jezika u kontaktu primijenjeni u nastavi stranih jezika — predavač: prof. dr Rudolf Filipović

U radu Tribine sudjeluju nastavnici stranih jezika osnovnih i srednjih škola koji će svojim iskustvom i prijedlozima pomoći unapređivanju nastave stranih jezika. Prema prijedlozima nastavnika-praktičara bit će sastavljen ciklus predavanja za II razdoblje. Sekcija za strane jezike HFD-a omogućit će da predavači ove Tribine sudjeluju i na sastancima Aktiva nastavnika stranih jezika u većim gradovima Hrvatske gdje Aktivi uspješno djeluju.

S. Pavuna